

RELASJONSKOMPETANSE – DEN VOKSNES ROLLE:

I dag vet vi mye om hva som fremmer trivsel hos barn i barnehagen. Faktorer som trygghet, omsorg, lek, vennskap og det å bli sett, hørt og forstått er viktig.

I den nye Rammeplanen står det at personalet skal fremme livsmestring, psykisk helse og følelse av egenverd, dette er nytt.

Personalet i barnehagen har et stort ansvar for barna de arbeider med; de må både ha kunnskap og evne til å se og fremme hvert enkelt barn, men de må også se barnegruppen som en helhet.

Det er godt dokumentert at nære relasjoner mellom barn og voksne er av stor betydning for barns trivsel, trygghet og utvikling i barnehagen. Omsorgsbegrepet har alltid stått sterkt i barnehagens arbeid, og lagt stor vekt på både i Rammeplanen og Barnehageloven.

Omsorgsbegrepet rommer både «fysisk omsorg» som pleie og tilsyn, og «psykisk omsorg» som omfatter kvaliteten på samspillet mellom barn og voksne.

Hva kan barnehagen forebygge i forhold til helsefremmede strategier? Jo, arbeidet bør være å heve barns kompetanse, mestring og utvikle et godt selvbilde. Trygghet, kjærlighet og forutsigbarhet er også viktige faktorer som personalet må fremme i barnehagen.

Nære relasjoner mellom barn og voksne er av stor betydning og relasjonskvaliteten forklarer hele 40 % av forskjellene mellom barnehagene når det gjelder psykisk helse. Det virker derfor naturlig å bruke relasjonene mellom barn og voksne som et verktøy og redskap i å styrke barn i deres utvikling av resiliens (motstandskraft, robusthet og overlevelsessevne). Kari Killen velger å trekke fram 4 elementer som relevante i en forebyggende praksis rettet mot hele barnegruppen.

- Å synliggjøre, trygge og anerkjenne barn
- Å hjelpe barn med å regulere følelser
- Å hjelpe barn med sorg og skuffelser
- Å hjelpe barn til å leke og mestre
-

Personalets holdninger til hvert enkelt barn er avgjørende for om de er gode voksne eller ikke (Pape). Som ansatt i barnehage vil man ha ansvar for mange barn – både de som vekker ømhet og glede, men også de som vekker irritasjon, sinne, likegyldighet og frustrasjon. Noen barn vil derfor kjennes svært vanskelige å bygge relasjon med, men andre barn vil det oppleve lettere.

Det å ta ansvar for egen relasjonskvalitet til hvert enkelt barn må man jobbe med og det kalles profesjonell omsorg. Profesjonell omsorg krever kunnskap. En må klare å overskride

negative reaksjoner i seg selv: alle barn trenger de voksnes empati, ømhet og vilje til omsorg. Et av de viktigste behovene barn har er det å føle seg verdifull. Selv om noen barn utfordrer oss, vil vi utgjøre en viktig forskjell om vi hjelper disse barna til å kjenne seg viktige og verdsatte (Brandzæg)

Å hjelpe barn med å regulere følelser

Personalets viktigste oppgave blir å regulere barns følelser. Å få hjelp til å håndtere følelser er nemlig av avgjørende betydning for barnets psykologiske helse og for dets læring og sosiale utvikling (Killen)

Forskeren Ingunn Størksen hevder at barns evne til å selvregulering henger nøye sammen med hvor nære relasjoner barnet har til voksne.

Det å skulle regulere barn følelser i en hektisk barnehagehverdag kan være utfordrende. Det er mye som skjer, praktiske arbeidsoppgaver som helst skulle ha blitt gjort og flere barn som krever oppmerksomheten din på samme tid. Det er fort gjort å tenke at det er viktig å få unna de praktiske arbeidsoppgavene, men det er her de gode barnehagene utmerker seg. I disse barnehagene vil personalet fokusere på det å være tilstede for barna for å kunne veilede og støtte barna i lek og ulike aktiviteter.

Å hjelpe barn med sorg og skuffelser

Det er et indre instinkt å skulle beskytte barn mot alt vondt her i verden, men da gjør vi dem egentlig en bjørnetjeneste. Det er viktig at barns omsorgspersoner ikke unngår motgang eller situasjoner, men heller hjelper barn til å håndtere det vanskelige. Rammeplanen er veldig klar på at barn skal få støtte i å mestre motgang og håndtere utfordringer (Kunnskapsdepartementet) At vi møter skuffelser og motgang i livet er sikkert, og en god forutsetning for å håndtere disse, er at vi har erfart at vi tåler det. Vi må erfare at ting ikke alltid blir som vi vil, og at livet allikevel går videre. Resiliens utvikles altså ikke ved unngåelser av motgang eller påkjenninger. Ved å la barn møte motgang oppstår det prosesser i barnet. Det å bli avvist i lek og sosiale sammenhenger er vondt, men det kommer til å skje og da er det viktig at voksne er der for å veilede og støtte barna i situasjonen. For å kunne hjelpe barn i skuffelser og motgang må personalet kunne se barn fra innsiden. Den voksne må gi barnet rett til å ha egne erfaringer, følelser og opplevelser. Her må personalet være bevisst på sin egen definisjonsmakt. Om personalet bagatelliserer barns erfaring, opplevelse eller følelse: « Nei, Anna, nå er sykkelen opptatt. Dette er ingenting å gråte for. Sånn er det bare, du må vente på tur». Ved å svare et barn på den måten, vil barnet bli sittende igjen med de vanskelige følelsene alene.

Å hjelpe barn til å leke og mestre

Det er to grunnleggende behov som er avhengig av hverandre: Tilknytning og utforskning. For å kunne utforske og leke må barn kjenne seg trygge.

Å hjelpe barnet til å bygge et positivt selvbilde

Det å styrke barns selvbilde og gi dem troen på seg selv er noe av det viktigste personalet kan gjøre for å fremme resiliens. Begrepet selvbilde beskrives som hvordan personer oppfatter seg selv. Vår oppfatning er i høy grad et resultat av de menneskene vi har omgang med. Det blir derfor veldig viktig hvordan voksne svarer på barns kommunikasjon. De er prisgitt de voksnes rundt dem, både i egen familie og i barnehagehverdagen.

En anerkjennende væremåte blant personalet er noe som er verdt å strebe mot. Her handler det å møte alle barn med åpenhet, varme og interesse, og å vise omsorg for hvert enkelt barn, slik som Rammeplanen beskriver.

Kjefting er en måte å kommunisere på som ingen måte er anerkjennende eller hjelper barn til å føle seg verdsatt. Kjeft skaper en følelse av skyld og skam, og underminerer barns selvfølelse og selvrespekt.

Voksne kjefter sjeldent på hverandre, og grunnen er at vi er opptatt av hvordan vi blir oppfattet. Vi anstrenger oss for å kommunisere slik at det ikke støter noen, selv når vi er irriterte, men sammen med barna glemmer vi lett hvordan vi virker inn på andre, altså barna.

KJEFTING ER ET GODT EKSEMPEL PÅ MISBRUK AV DE VOKSNES DEFINISJONSMAKT. DEN VOKSNEOVERSER ANSVARET DENNE MAKTPOSISJONEN GIR OSS.

IKKE GLEM AT DET ER DEN VOKSNE SOM HAR ANSVAR FOR RELASJONEN MELLOM BARN OG VOKSNE

Konklusjon:

Relasjonskompetanse innebærer at man er rimelig bevisst på hvordan man selv reagerer og oppfører seg i samspill med forskjellige barn. Gjennom å tenke over hvordan vår atferd påvirker barnet, kan personalet utvikles til stadig å bli bedre som omsorgspersoner.

Altså en person som evner å lese og forstå både seg selv og andre.